

for Trangens Tilstedeværelse tildeiebragt. Jeg troer, at man som Slutning af disse Bemærkninger kan udbrage, at, dersom det oprindelige Forslag har indeholdt Noget, som kunde medføre Veretligelse til at karakterisere det som maadeholdent, saa har det nu foreliggende Forslag i alt Fald forffjertset denne Dom om det oprindelige.

Man har fremdeles reist det Spørgsmaal, om det foreliggende Forslag var den rette Form, hvori Forhandlingen om Ordningen af et Forhold, der hørte til Kirken, burde fremkomme; man har spurgt, om dets Fremkomst stod i Overensstemmelse med Grundlovens § 75, der siger, at Kirkens Forsatning skal ordnes ved Lov. Nogle have meent, at Betydningen af denne Paragraph i Grundloven maa være den, at Kirkens Forsatning skal ordnes ved een Lov, medens Andre have sagt, at dette ikke var Meningen, og at Kirkens Forsatning maatte kunne ordnes ved flere Love, maatte kunne ordnes stykkevis, om man saa vilde. Jeg troer, at der kan siges Noget for begge Dele. Grundloven maa selvfølgelig have haft en Tanke, naar den siger, at Kirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, siger det saa kort og godt. Hvis dermed kun skulde være meent, at Kirkens Forsatning skulde ordnes ved Love, efterhaanden som man fandt Anledning dertil, o: ad Lovgivningsveien, maatte jeg ansee en saadan Udtalelse i Grundloven for overflødig, thi det maatte siges at ligge i Forholdenes Natur, at kun ad Lovgivningens Vej kunde Forholdet med Hensyn til Kirken ordnes ligesom med Hensyn til Staten som Regel betragtet. Omvendt kan der ved Grundlovens Bestemmelse visnok heller ikke være meent, at ikke noget Forhold, som vedrører Kirken, skulde kunne ordnes ved en særlig Lov. Om mange organisatoriske Forhold maa det antages, at de maatte kunne ordnes ved særlige Love, uagtet det i Grundloven er sagt, at Kirkens Forsatning skal ordnes ved Lov. Efter min Mening maa Afgjørelsen heraf komme an paa, hvor dybt det Forhold, der skal ordnes, kan siges at gribe ind i Kirkens Forsatning. Er det et Forhold, som indgribende og dybt berører Kirkens Forsatning, maa det falde ind under det, som Grundloven har tænkt paa; Grundlovens Tanke maa efter min Formening

være den, at Alt, hvad der berører Kirkens Forsatning, skulde ordnes ved een Lov, medens jeg vel, som nævnt, troer, at enkelte særlige Forhold, der vedrøre Kirken, meget vel, saaledes som ogsaa steet er, maa kunne gjøres til Gjenstand for særlige Love. Om det Forhold, der nu her omhandles, er saa lidet indgribende, at det skal kunne behandles stykkevis, eller om det er saa dybt indgribende, at det maa henføres til den forventede Lov, der skal omfatte hele den kirkelige Forsatnings Ordning, maa altsaa blive Spørgsmaalet. Jeg anseer det foreliggende Lovforslag i den Udstrækning og i det Omfang, som det har faaet, for at være meget indgribende; jeg troer, at der vel kan være Spørgsmaal om, hvorvidt det ikke har den Betydning, at det burde henføres til, hvad der skulde være Gjenstand for Kirkens Forsatnings Ordning. Derom kunne nu imidlertid Meningerne være deelte, men at et Spørgsmaal som det, der her foreligger, kræver en grundig og nøie Undersøgelse, troer jeg maa fremgaae af den meget vakkende Maade, hvorpaa Sagen er fremkommen, og af de saa ganske væsentligt afvigende Ansuelser, som derved have gjort sig gjældende. — Det er ganske vist, at der i det kirkelige Liv hos os finder Strømninger Sted, som man kalder det, at der rører sig nye Ansuelser og nyt Liv, og jeg maa mene, at disse Strømninger og disse Røringer paa ingen Maade skulle standses eller qvæles. Jeg troer tvertimod, at det er meget tjenligt og ønskeligt, at de fremkomme, og at de hverken have kunnet unblade eller ville unblade at gjøre deres gavnlige Virkning gjældende paa vore kirkelige Forhold. Men jeg troer tillige, at man meget skal vogte sig for at gribe en saadan Strømning, slaae den fast og strax gjøre den til Lov. Jeg troer, at Strømningerne skulle betragtes som Forarbejder, der gaae igjennem det enkelte Individ og igjennem det hele Samsund, at de skulle være Forarbejder for det hele Værk, der skal ordne Kirkens Forsatning ved Lov; dertil blandt Andet mener jeg, at de skulle benyttes. Men vel skal man, jeg gjentager det, vogte sig for ud af det store Røre at gribe en enkelt Strømning og slaae den fast og saa gjøre den til Lov. Jeg troer derhos, at man vel skal have Vanskelighederne ved at udarbejde en Lov